

zedelijke verantwoordelijkheid (moet) laten vallen," en „elke gedachte aan eene vergeldingsstraf" prijs geven ¹⁴⁰).

Niet allen stemmen hiermee in. MERKEL waagde eene poging om determinisme met schuld en vergelding te verzoenen. TRAEGER huldigt wel het determinisme, en verwerpt straf als vergelding, doch meent nochtans aan schuld vast te houden. JANKA en DRUSKOWITZ willen eveneens determinisme met schuld vereenigen. SCHMIDT is van oordeel, dat determinisme met vergeldende straf kan samengaan. Evenzoo LIEPMANN, die echter aan vergelding een anderen zin dan SCHMIDT hecht.

Tegenover de magistraten PROAL ¹⁴¹) en MEERBEKE ¹⁴²), die zich niet kunnen denken eene veroordeeling zonder schuld, anders dan wat daarvan bij het determinisme overblijft, — staat MITTELSTÄDT ¹⁴³), die verklaarde in zijn praktijk trots zijn determinisme nooit behoefte gevoeld te hebben aan afdalen in wijsgeerige diepten, of moeite met het schuldbegrip gehad te hebben.

Waarschijnlijk als geestige parodie van al dergelijke vereenigingspogingen stelde Mr. LEVY ¹⁴⁴) onlangs allerlei gevolgtrekking, gewoonlijk aan de *Zweckstrafe* verbonden, voor als regelrecht uit het begrip van straf als *zelfdoel* afgeleid; eene grap niet minder gutig dan zijn *Rechter en Wet* als vervolg van OPZOOMER's arbeid.

Inderdaad ware de heftige strijd van deterministische zijde gevoerd, moeielijk te begrijpen, als de diepere antithese niet tot wijd uiteengaan in consequentiën leidde.

KLIPPEL kon dan ook met recht stellen: „Dasz die Willensfreiheit die notwendige Voraussetzung der Schuld ist, wird von der überwiegenden Majorität der Vertreter der Rechtswissenschaft anerkannt." ¹⁴⁵)

BIRKMEYER zegt: „Schuld ist ohne Freiheit des Willens nicht zu denken." ¹⁴⁶) In gelijken zin HÄLSCHNER ¹⁴⁷), VON BURI ¹⁴⁸), BELING ¹⁴⁹), PROAL ¹⁵⁰).

En niet alleen oordeelen zoo de tegenstanders van het determinisme, maar ook de aanhangers.

Volgens APPELIUS valt op deterministisch standpunt „die *Schuld* des Verbrechers in dem heute herrschenden und landläufigen Sinne, und damit *muß* dereinst die ganze Strafrechtspflege fallen, die auf der Idee der Schuld aufgebaut ist." ¹⁵¹)